

Актуальні проблеми
дошкільної освіти:
теорія і практика

*в умовах вищого навчального
закладу*

Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ**

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
Навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*
*За редакцією доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри педагогіки та методики дошкільної
освіти С.О. Нікітчиної*

Київ 2014

УДК 373.2.091.2(075)
ББК 74.102я7

А 43

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист №1/11-18274 від 27.11.2013 р.)

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ

«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди» як навчальний посібник для вищих
навчальних закладів (протокол №4 від 7 грудня 2012 р.)

Рецензенти:

І.Д. Бек – дійсний член НАПН України, директор Інституту проблем

виконання НАПН України, доктор психологічних наук, м. Київ.

Л.О. Хомич – доктор педагогічних наук, професор, заступник дирек-
тора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України, м. Київ.

О.І. Шапрад – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафед-
ри педагогіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький.

А 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика. На-
вчальний посібник / Під загальною редакцією професора С.О. Нікіт-
чиної. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 368 с.

ISBN 978-966-194-173-0

У навчальному посібнику висвітлюються методологічні засади дошкіль-
ної освіти, особливості її розвитку, інноваційні підходи до організації до-
шкільної освіти з досвіду роботи викладачів кафедри педагогіки та методи-
ки дошкільної освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педа-
гогічний університет імені Григорія Сковороди» доктора пед. наук, про-
фесора Нікітчиної С.О.; к. філософ. н., доцента Андреевої Т.Т.; ст. викла-
дача Влоугурсько Л.В.; к. пед. н., доцента Химич Н.Є.; к. пед. н., доцента
Усик О.Ф., а також науковців з Києва – доктора педагогічних наук, про-
фесора Веленької Г.В., доктора психологічних наук, професора Кузьмен-
ко В.У.; завідувачки сектору Інституту Інноваційних технологій змісту
освіти Міністерства освіти і науки України відділення вищої освіти, кан-
дидата педагогічних наук Удолової О.А.

У навчальному посібнику розкрито положення Концепції дошкільної
освіти та організаційно-педагогічні умови її реалізації, подано інформа-
цію про авторські програми, технології, проекти, провідні ідеї видатних
педагогів минулого і сьогодення, а також методичні і практичні поради щодо
їх впровадження із досвіду роботи.

Для науковців, викладачів, аспірантів, докторантів, студентів вищих
навчальних закладів різних рівнів акредитації, слухачів інститутів післядип-
ломної педагогічної освіти та працівників дошкільних навчальних закладів.

ISBN 978-966-194-173-0

© Кол. авторів, 2014

© Видавничий Дім «Слово», 2014

УДК 373.2.091.2(075)
ББК 74.102я7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА (доктор педагогічних наук, професор,
завкафедри педагогіки та методики дошкільної освіти
С.О. Нікітчичина)..... 6

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ, ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ В УКРАЇНІ (доктор пед. наук, професор С.О. Нікітчичина, кандидат пед. наук, доцент О.Ф. Усик)..... 12

1.1. Нікітчичина С.О. Концепція суспільного
дошкільного виконання в педагогічній спадщині
С. Русової..... 14

1.2. Федорченко Г.М. Концепція рухливого збагачення
дівчачих засобами слона: у творчій спадщині
В. Сухомлинського..... 49

1.3. Нікітчичина С.О. Теоретичне обґрунтування
авторської концепції дошкільної освіти..... 70

1.4. Нікітчичина С.О. Організаційно-педагогічне
забезпечення функціонування сучасних дошкільних
закладів як педагогічна проблема..... 89

1.5. Усик О.Ф. Концептуальні вимоги до культури
сучасного керівника дошкільного навчального закладу... 106

**РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ БАЗОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВИТИ** (доктор пед. наук,
професор Г.В. Веленька)..... 128

2.1. Професійна компетентність: сутність, структура,
голова дослідження..... 128

2.2. Особливості професійного становлення майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки.....	145
---	-----

РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ НА

ЕТАПІ ДОШКІЛЬНОГО ДИТИНСТВА (доктор психол. наук, професор В.У. Кузьменко).....

3.1. Актуальність та теоретичні засади проблеми розвитку обдарованості дошкільника.....	177
3.2. Методичні особливості діагностики та основні результати вивчення обдарованості дошкільника.....	184
3.3. Комплексна програма експертного оцінювання обдарованості дитини старшого дошкільного віку (автор В.У. Кузьменко).....	187
3.4. Своєрідність психолого-педагогічної роботи, спрямованої на розвиток обдарованості дошкільника.....	195

РОЗДІЛ 4. ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ

ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СЕРЕД

СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ (О.А. Удалова, кандидат педагогічних наук).....

4.1. Педагогічні основи формування здорового способу життя серед студентської молоді.....	201
4.2. Комплексна навчальна програма «Основи здорового способу життя, профілактика ВІЛ/СНІДУ» (автор О.А. Удалова).....	214

РОЗДІЛ 5. ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ

МАТЕРІАЛІЗОВАНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАННІ

ЕЛЕМЕНТІВ МАТЕМАТИКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (Л.В. Вілюсцько, старший викладач).....

5.1. Актуальність та необхідність використання матеріалізованих засобів наочності у навчанні елементів математики старших дошкільників.....	231
5.2. Науково-теоретичні засади використання матеріалізованих засобів наочності у навчанні елементів математики дітей старшого дошкільного віку.....	234

5.3. Сутність поняття «матеріалізовані засоби наочності».....	239
5.4. Технологія використання матеріалізованих засобів наочності у навчанні елементів математики дітей старшого дошкільного віку.....	245

РОЗДІЛ 6. ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ХРИСТИЯНСЬКИХ

ЦІННОСТЯХ (кандидат пед. наук, доцент Н.Є. Химич).....

6.1. Актуальність і необхідність духовно-морального виховання підростаючого покоління на християнських цінностях.....	296
6.2. Ціннісні засади християнства у поглядах видатних класиків педагогічної думки на духовно-моральне виховання дітей.....	307
6.3. Особливості духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях.....	317

РОЗДІЛ 7. ВИХОВАННЯ ЕТИЧНОГО СТАВЛЕННЯ

ДО ПРИРОДИ І ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА В ДОШКІЛЬНОМУ

НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ (кандидат філос. наук, доцент Т.Т. Андрусєва).....

7.1. Виконання етичного ставлення до природи дітей дошкільного віку.....	331
7.2. Екологічна освіта дітей дошкільного віку.....	342
7.3. Опанування дітьми дошкільного віку з базовими принципами екологічної етики.....	350

ПІСЛЯМОВА.....

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....

.....	357
.....	360